

ресурсним (природним, людським та рекреаційним) потенціалом.

Література

1. *Попельнюх В.В.* Рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України як складова здоров'я людини // Науково-методичне забезпечення спеціальності «Здоров'я людини». Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару-наради. – Полтава: Астроя, 2012. – С. 32-33.
2. *Попельнюх В.В., Дулак В.С.* Перспективи використання території НПП «Нижньосульський» для відпочинку та оздоровлення населення» // Науково-методичне забезпечення напряму підготовки «Здоров'я людини». Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Полтава: Астроя, 2014. – С.67-68.
3. *Яременко О., Балакірева О., Вакуленко О.* Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи. – К.: Український інститут соціальних досліджень, 2000. – 207 с.

КОМАХИ ЯК ПЕРЕНОСНИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ ЛЮДИНИ

Попельнюх В.В., Федорченко Н.А.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Існує два способи, якими комахи переносять хвороби. Перший – механічний, відповідно до якого, наприклад мухи, за допомогою лап переміщують мікроорганізми на їжу чи посуд. У такий спосіб відбувається зараження такими виснажливими і навіть смертельними захворюваннями як тиф, дизентерія і холера. Вони також поширюють хламідії (*Chlamydia trachomatis*), що викликає трахому – головну причину сліпоти у світі. Вважають, що таргани також переносять хвороби, оскільки мешкають у бруді. Крім того, спеціалісти пов'язують сильне поширення астми, особливо серед дітей, з алергією на тарганів. Другий спосіб перенесення захворювань спричиняють заражені вірусами, бактеріями чи паразитами комахи, що передають збудників захворювань у кров жертви під час укусу [1].

Кровосисні комахи можуть викликати трансмісивні хвороби – паразитарні та інфекційні захворювання людини і тварин. Зараження відбувається під час укусу комарами, кліщами, вошами, блохами тощо, потраплянні інфікованих виділень переносників на шкіру і слизові оболонки та іншими шляхами. Багатьом трансмісивним хворобам властива природна локалізація (ендемичність). Проте, при сучасних міграційних процесах в світі ендемічні та екзотичні захворювання дедалі частіше рееструються і поширюються на не характерних для них територіях. Більшість трансмісивних хвороб проявляються лихоманкою, інтоксикацією (поворотні тифи, жовта гарячка, ку-гарячка, Волинська гарячка, гарячка Західного Нілу), висипкою (висипний тиф), наявністю первинного афекту – ураження в місці укусу (Марсельська гарячка, гарячка Цуцугамуші). Найактуальнішими трансмісивними інфекційними хворобами в Україні, збудники яких переносяться комахами, є малярія та лейшманіоз. Комарі вже давно відомі як переносники різних інфекційних та не виліковних хвороб. Найкраще вивчені комарі роду *анофелес*, переносники збудників малярії. Виділяють триденну, чотириденну і тропічну малярію. Хвороба проявляється гаряч-

кою, інтоксикацією, ознобом, потом, спленомегалією (збільшенням розмірів селезінки), гепатомегалією (збільшенням розмірів печінки) і анемією, характеризується хронічним перебігом з можливістю рецидивів [2].

Лейшманіози – група трансмісивних протозойних хвороб тропічного і субтропічного поясу, що спричинюються різними видами лейшманій і характеризуються хронічним перебігом. Розрізняють вісцеральний лейшманіоз із переважним ураженням внутрішніх органів і шкірний лейшманіоз з ураженням шкіри і слизових оболонок. Механізм зараження – трансмісивний і реалізується через присмокування різних видів москітів із роду *Phlebotomus*, які підтримують циркуляцію збудника в природі. Москіти частіше нападають на людину увечері і вночі. Щороку від вісцерального лейшманіозу помирає близько 50 тис. людей. В Україні щороку реєструються завезені випадки шкірного та вісцерального лейшманіозу. За період 1995-2010 рр. в Україну було завезено 34 випадки лейшманіозу, з них 27 – шкірного і 7 – вісцерального. Проте, слід зазначити, що протягом 2008-2009 рр. було зареєстровано три випадки вісцерального лейшманіозу місцевого характеру, два з них – з летальним наслідком [3].

Протягом останніх років на території Полтавської області найбільш актуальними з-поміж трансмісивних хвороб, переносниками збудників яких є комахи – дирофіляріоз та гарячка Західного Нілу. Дирофіляріоз – єдиний трансмісивний гельмінтоз на території України, що характеризується розвитком і міграцією ниткоподібного гельмінта довжиною до 20 (рідко 30) см у м'яких тканинах (переважно підшкірно-жирова клітковина, око). Ще донедавна дирофіляріоз вважався виключно тропічним захворюванням. Основними хазяїнами дирофілярій є домашні і дикі м'ясоїдні тварини родин псових, котячих; людина є випадковим хазяїном паразита, заражається при укусах комарів родів *Aedes*, *Culex*, *Anopheles*. Гарячка Західного Нілу – гостре трансмісивне вірусне захворювання, що характеризується лихоманкою, інтоксикацією, серозним запаленням мозкових оболонок (українською – менінгоенцефалітом), системним ураженням слизових оболонок, лімфаденопатією і, рідше, висипом. Переносниками захворювання є комарі роду *Culex*, а також аргасові іксодові кліщі. Специфічні засоби лікування не розроблені [1].

Основним завданням профілактики трансмісивних інфекцій є захист людей від укусів комах. Це можливо шляхом зменшення кількості переносників збудників хвороб у природних вогнищах інфекцій, знищенням гризунів, що є природним резервуаром інфекції та використанням індивідуальних засобів захисту людей від укусів комах.

Література

1. *Стегній Б.Т., Машкей А.М., Євтушенко А.В., Міщенко О.О., Сумакова Н.В.* Кровосисні членистоногі – переносники збудників трансмісивних інфекцій // Журнал «Ветеринарна медицина». – К.: 2012. – Випуск 96. – С. 198-199.
2. *Кириленко В.А., Кириленко Т.В.* Педиатрические аспекты малярии // Здоровье ребенка. – 2013. – № 7 (50).
3. *Бондаренко А.М.* Сучасна діагностика і терапія вісцерального лейшманіозу / за ред. А.М. Бондаренко // Інфекційні хвороби. – 2008. – № 3. – С. 68-76.